

Socialarbejdere Vågn op!

Klimaændringerne gør det nødvendigt at genopdage det veldefinerede grundlag for socialt arbejde – også i Danmark

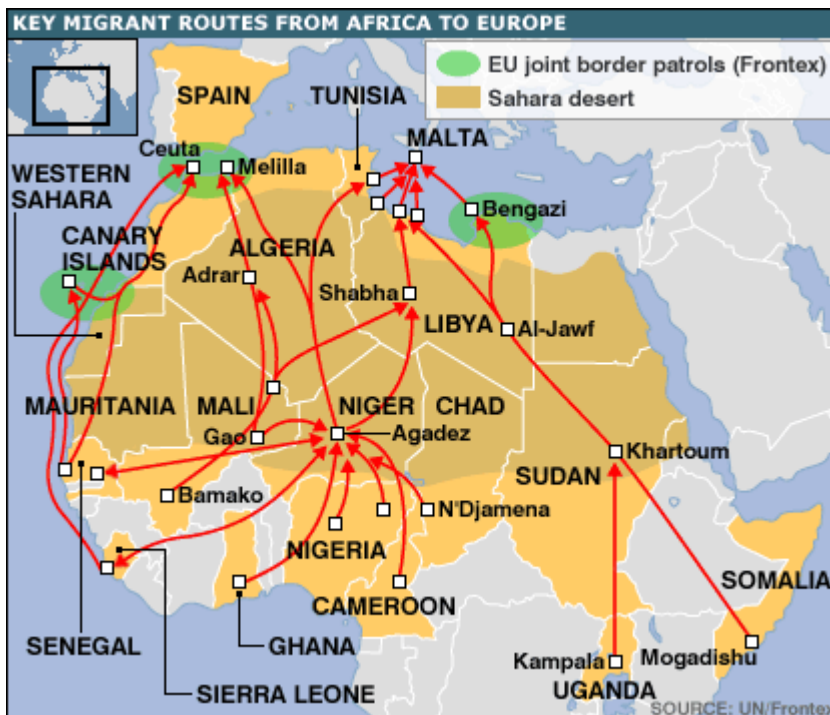
Af Gordon Vincenti, socialarbejder

Denne korte tekst er tænkt som et Vågn op-kald til det sociale arbejde i Danmark og den øvrige del af verden i Nord. Jeg vil ikke gå ind i diskussionen om den absolutte sandhed om de langsigtede resultater af klimaændringer, men tage udgangspunkt i, at klimaændringerne rent faktisk sker, og at de påvirker levevilkårene for befolkninger i Syd. Mit fokus er at spørge, hvad der er det sociale arbejdes passende og korrekte svar på klimaforandringernes udfordringer og på den vækst i fattigdom og migration, som er en af konsekvenserne.

Ifølge FNs befolkningsfond UNFPA påvirker klimaændringer især vilkårene for verdens mest sårbare, og det er kvinder i udviklingslandene. En af konsekvenserne er øget migrationen, fordi højere vandstand i havene tvinger mennesker til at forlade ubeboelige områder.

G. Sen (1992) er en af dem, der har påvist, at sårbare gruppers evne til at håndtere lokale konsekvenser af klimaændringer afhænger af, hvorvidt de har adgang til økonomiske, sociale miljømæssige og politiske ressourcer, og herunder af deres evne til at advokere for såvel korttids- som langtidshjælp fra nationale regeringer. Men Collier (2007) har påpeget, at de mest sårbare lider under en kombination af, at de selv mangler en offentlig stemme, og at de ofte lever i såkaldt skrøbelige stater, der er svage både i forhold til sociale, økonomiske og miljømæssige problemer.

Derfor bliver et af svarene for disse befolkninger migration eller flugt fra de berørte områder. Og presset fra befolkninger, der prøver at migrere til Europa er allerede begyndt. For eksempel er Malta, midt i Middelhavet, mellem Nordafrika og Italien blevet en frontpost i EU's migrationspolitik.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6228236.stm> accessed 02.03.10

Hvad er det sociale arbejdes svar på disse udfordringer?

Det er som om socialt arbejde i Danmark har reageret med et både isolationistisk og reduktionistisk svar på de vanskeligheder og udfordringer, der rammer millioner af sårbare mennesker i Syd. Fokus synes alene at være på, hvordan man kan integrere de få, der er kommet igennem nåleøjet og har fået asyl i Danmark. Jeg vil ikke kritisere det meget intense og ofte succesrige arbejde som socialarbejdere gør for at hjælpe, støtte og opmuntre disse få. Men jeg vil hævde, at socialt arbejde er eller bør være forpligtet til mere end støtte og solidaritet med de heldige få.

Jeg vil argumentere for at socialt arbejde generelt, og altså også i Danmark, er reelt og aktivt forpligtet både i forhold til social retfærdighed og social solidaritet, og at denne forpligtelse ikke er begrænset af de eksisterende grænser for EU. Hare (2004) dokumenterer i en spændende artikel, de baggrundsdiskussioner og den proces, der førte til at International Federation of Social Workers (IFSW) vedtog et etisk kodeks og en definatorisk forståelse af "socialt arbejde". Og han understreger, at der var og er konsensus om, at social retfærdighed og solidaritet er en aktiv forpligtelse og ikke bare et passivt ansvar. *"Solidaritet indebærer ikke blot forståelse og empati overfor menneskehedens smerte og lidelser, men også en forpligtelse til at identificeres sig med og stille op for de lidende og deres sag"* (Hare 2004, p. 417).

Den vigtige pointe er opfordringen til at gå fra empati og forståelse og hen mod aktiv handling, hvor socialarbejderne tager stilling og deltager aktivt i debatter og handlinger, som støtter forbedrede vilkår for sårbare grupper, der som følge af klimaændringer står overfor øget fattigdom og tvungen migration.

Den enkelte er også forpligtet til handling

Migranter på flugt for klimaændringer og andre lidelser har en ret til at forvente handlinger af os. Denne ret er forankret i Dansk Socialrådgiverforenings, HK Kommunals og Socialpædagogernes godkendelse af og medvirken til formulering af IFSW's etiske kodeks og definition af socialt arbejde. Med godkendelsen af denne kodeks og definition er dansk socialt arbejde forpligtet til at gå ud over støtteerklæringer. Vi er forpligtet på direkte handling.

Jeg vil også argumentere for, at kravet om og pligten til aktiv handling ikke kun er et krav til vores organisationer. Det er et forlangende og en pligt, som omfatter os alle sammen som individuelle socialarbejdere. I vores handlinger og i de dialoger, vi er en del af, skal vi gå ind i kravet og være med til at skabe aktiv handling. Vi kan ikke dække os ind bag de positive og aktive initiativer, som fagforeningerne tager. Som praktiserende socialarbejdere og som lærere i socialt arbejde skal vi omsætte og integrere forpligtelsen i vores daglige praksis.

Socialt arbejde er en profession, der er normativt funderet. Hvis vi skal leve op til vores moralske forpligtelse i forhold til sårbare, fattige og klimaforandringsramte befolkninger i Syd, er vi nødt til at genskabe vores forståelse af socialt arbejde og reintroducere det moralske og etiske fundament, der var så vigtigt for kvinder som Jane Addams og Alice Salomon.

Den anden umiddelbare udfordring for dansk socialt arbejde er spørgsmålet om, hvordan vi skaber og forstår de grundlæggende sociale betingelser for socialt arbejde. I og med at klimaforandringer fortsat vil påvirke de økonomiske, sociale, politiske og miljømæssige levevilkår for den enkelte både i Syd og Nord, er det vigtigt, at det sociale arbejde i Danmark inkluderer klimaforandringer og deres konsekvenser som en del af den grundlæggende videns-base for fagene.

"Hvis vi accepterer, at menneskers flytninger over grænserne er et tegn på betydelig global gensidig afhængighed, er det vigtigt, at vi anerkender dette perspektiv i vores forsøg på at forstå migrations-relaterede spørgsmål. Det er specielt vigtigt i forhold til asylansøgere og flygtninge." (Harrison & Melville 2010, p 63).

Ife (2008 p.87) påpeger, at hvis socialarbejdere bliver ved med at "lokalisere" flygtningekrisen, vil deres forsøg på at hjælpe flygtningegrupperne være ineffektive. *"Selv i forhold til flygtninge og asylansøgere, et område der så helt åbenbart er globalt og internationalt og som skriger på en stærk global analyse, er de aktives svar i deprimerende grad begrænset af nationale perspektiver"*.

I stedet får vi et snævrere her-og-nu fokus

Ulykkeligvis virker det som om der er en tendens til at bevæge sig i nøjagtigt den modsatte retning og dermed væk fra det store perspektiv. Det sociale arbejde er i stigende grad udfordret af politisk detaljerede krav af modelbaserede programmer, der synes at have en mere lokal og specifik begrundelse og som ekskluderer en bredere holistisk forståelse og holistisk tilgang. De mange ændringer i lovgrundlaget for det sociale arbejde synes at have et her-og-nu lokalt fokus (nationalt og regionalt) frem for at søge at se lokale problemløsende indsatser og støtte på grundlag af et bredere forståelsesperspektiv for socialt arbejde.

Desværre er klimaforandringerne og interessen i at forstå socialt arbejde som en normativt funderet profession (baseret på holistisk viden og forståelse), heller ikke en del af de diskussioner, der netop nu finder sted om en revision af de sociale uddannelser. Tvært i mod synes fokus at blive indsnævret til at handle om de kompetencer og færdigheder og den viden, der er nødvendig for at

arbejde som sociale administratorer og sociale enkeltsagsarbejdere i lokalområder. Socialt arbejde er i en risiko for at blive endnu smallere i sin videns-base, med et endnu snævrere fokus på ”lokal evidens-baseret praksis”. Hvis resultatet af den aktuelle revision bliver, som man kan frygte, vil kløften vokse mellem det danske socialarbejde og de forventninger om aktiv solidaritet, som sårbare grupper i Syd bør kunne have.

Men måske er der en vej ud af dette dilemma for det danske sociale arbejde. Måske er det muligt at både dagens og fremtidens generationer af socialarbejdere vil tage imod Z. Baumans (1998) opfordring i denne argumentation:

*”Ikke at stille visse spørgsmål indebærer flere farer end at undlade at besvare de spørgsmål, der allerede er på den officielle dagsorden.....
Tavshedsens pris betales i den menneskelige lidelses hårde valuta. At stille de rigtige spørgsmål er til syvende og sidst forskellen mellem skæbne og måltrettethed, mellem at drive af sted og at rejse.”*

Måske vil socialarbejdere – om ikke i dag så i morgen – blive mere bevidst om betydningen af klimaændringer ikke alene for deres egne liv, men også for andres, og måske vil de vågne op til en bredere forståelse af det normative og vidensbaserede grundlag for deres profession. Måske vil individuelle socialarbejdere og lærere og andre, der er involveret i udformningen af det sociale arbejde vågne op fra deres vinterhi og begynde at ”stille visse spørgsmål” (Baumann 1998) og genopdage den internationale og globale forståelse af deres profession, som den så stærkt blev beskrevet af nogle af grundlæggerne, som Jane Addams, Alice Salomon og mange andre.

Bauman. Z. 1998. Globalization, Polity Press.

Collier. P. 2007. The Bottom Billion, Oxford University Press

Ife. J. 2008. Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice, Cambridge University Press,

Hare. I. 2004. Defining Social Work for the 21st Century: The International Federation of Social Workers' Revised Definition of Social Work *International Social Work* 2004; 47; 407.

Harrison. G.& Melville.R. 2010 Rethinking Social work in a Global World. Palgrave Macmillan.

Sen . G 1992. Social needs and public accountability: the case of Kerala. Chapter 10 in Wuyts, M., Mackintosh,M.,Hewitt, T.(eds) Development Policy and Public Action, Oxford University Press, Oxford in association with The Open University, Milton Keynes.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6228236.stm>

http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_pictures/8313956.stm accessed 02.03.10)

Gordon Vincenti er lektor på VIAUC, Århus. Denne artikel har han skrevet på basis af hans oplæg ved konferencen 10. december 2009